

“MISLI GLOBALNO, DJELUJ LOKALNO”

Ljetna škola socijalnog rada - Berlin 16-29. lipnja, 1996.

Ove godine po prvi puta u Berlinu se održala ljetna škola socijalnog rada. Europski institut za socijalni rad, u suradnji sa Alice Salomon Fachhochule u Berlinu organizirao je pod kraj lipnja dvotjedno okupljanje studenata socijalnog rada iz čitave Europe. Iako je cilj bio okupiti isti broj polaznika škole iz istočne i zapadne Europe ona popularnija strana je pomalo zakazala. Tako da je na kraju sastav sudionika bio sljedeći: petnaest studenata iz istočne (Slovenija, BIH, Litvanija, Poljska, Rumunjska, Rusija, Hrvatska i Latvija), i četiri polaznika ljetne škole iz zapadne Europe (Finska, Španjolska i Danska). U Berlin sam doputovala u nedjelju 16. 06. 1996. autobusom nakon više od dvadeset sati putovanja. Potom sam bila smještena kod studentice ranije navedene škole, sa kojom sam imala odličan odnos i nadam se da ću joj moći uzvratiti gostoprimstvo.

Plan i program ljetne škole socijalnog rada bio je više no zastrašujući. Inače mi nije odlika sjedenje na predavanjima ako stvarno na to nisam primorana, no bez obzira na sve moje strahove na početku, predavanja su iz dana u dan postajala sve interesantnija. Svakog dana plan je bio da se predavanja održavaju od 10 do 12, i popodne od 14 do 16, no nekoliko puta popodne umjesto predavanja odlazili smo u posjetu raznim socijalnim ustanovama.

U ponedjeljak 17. 06. dan je počeo naravno dobrodošlicom od strane glavnog organizatora i koordinatora ljetne škole prof. Jurgen Nowaka. Uvodno predavanje pod nazinom “Žene u Europi” održala je prof. dr. Christine Labonte-Roset, rektorica “Alice-Salomon Dachhochschule fur Sozialarbeit und Sozialpadagogik Berlin”. Jeste li znali da u Europskoj Uniji živi 172 miliona žena i 154 miliona muškaraca? Ili da je u Danskoj najviši postotak neoženjenih parova koji žive zajedno, preko 41% od svih parova, ali da je sa druge strane to država sa najvišim postotkom rastava braka 45% od svih brakova? Gđa. Labone-Roset u svom predavanju je dala presjek momentalne situacije u Europskoj Uniji u pogledu braka, zaposlenosti te najaktualnijih problema žena danas, te je zaključila da se položaj žene u EU može poboljšati samo ukoliko se mijenjaju nacionalni zakoni i sporazumi, koji su momentalno u kontradikciji sa odredbama EU o položaju žene u društvu.

Drugo predavanje prvoga dana pod nazivom “Budućnost obrazovanja socijalnih radnika u Europi”, održao je prof. Davd Kramer is SAD-a. Tijekom predavanja sam bila prilično loše raspoložena, i to zato što je ono bilo uglavnom usmjereno na EU. U materijalima koje smo dobili, nije bilo niti jednog podatka za Hrvatsku, tablice su sadržavale podatke za 24 zemlje Europe među kojima se naša nije našla. Osim toga pitanje o postdiplomskom studiju u Europi nije bilo previše diskutirano iako je 80% studenata-sudionika ljetne škole bilo na završnoj godini studija.

U sadam navečer za nas je bila pripremljena tzv. “Welcome party” u galeriji škole, na kojoj smo se igrali igre upoznavanja (zašto svi vječito inzistiraju na tome?), i gdje smo se pokušali barem malo formirati kao grupa. Uglavnom svi smo bili pomalo umorni i zbunjeni, i ja sam nažalost nesvjesno upala u pomalo napeti razgovor o “zategnutim” odnosima između Slovenije i Hrvatske, sa studenticom iz Ljubljane. Naime, ona je inzistirala na razgovoru o Piranskom zaljevu za što uopće nisam bila raspoložena, tako da sam se elegantno izvukla tražeći “ladys room”.

Drugog dana (buđenje u 8!!!) dan je započeo predavanjem prof. Jochen Braunsa o važnosti samopomoći u političkom procesu. Znam da naslov djeluje pomalo zbunjujuće, ali u biti to nije uopće tako "teško". Naime, razgovor se vodio o neprofitabilnim i nevladinim organizacijama u Njemačkoj (to su one koje u Hrvatskoj u pravom smislu te riječi ne postoje). Prof. Braun je istakao da u zadnjih 15-20 godina u Njemačkoj dva milijuna ljudi koristi različite oblike samopomoći, najčešće kao oblike rada u grupama. Glavni razlog formiranja ovakvih grupa prof. Braun vidi u otuđenju ljudi, te nastojanju da se problemi podijele s nekim "tko ih razumije", tj. s nekim tko ima slične ili iste. Tako su ove grupe i nastale, a osim toga, istako je prof. Braun, one su puno praktičnije i jeftinije od profesionalne pomoći. Ono što je potrebno za osnivanje ovakvih grupa je informacija, soba za sastanke te informacija za profesionalnu pomoć.

U popodnevnim satima posjetili smo "Wieberwirtschaft"-grupu za socijalnu i samopomoć žena. I mogu vam reći da je to bilo nešto nevjerojatno. Dakle o čemu je riječ? Radi se o ženskom poslovnom centru, koji je nastao udruživanjem žena. To je ogromna poslovna zgrada na tri kata, koja je još uvijek u izgradnji, no neki dijelovi su završeni. Cilj ovekvog centra bilo je napraviti mjesto gdje bi žene radile i dovodile djecu u vrtić, jele, a neke (one sa težom socijalnom situacijom) i živjele. Nevjerojatno je kako je ta ideja u biti uspjela. Naravno, sve je još u organizacionom začetku, ali navodno da su izgledi više no povoljni da poslovni centar žena i započne sa radom. Ono što mi je bilo najnevjerojatnije to je da zato što je to ženski poslovni centar, muškarci tamo ne bi smjeli biti zaposleni. Oni naime, smiju biti zaposleni, ali ne smiju obnašati visoke funkcije. Tu je zapravo odgovor na mnoga pitanja, naime skup feministkinja došao je na ideju i to naravno i ostvario, ali kako to Erica Jong kaže: "Ja sam feministica koja ne može živjeti bez muškarca".

U srijedu me u rano jutro streslo predavanje o Europskoj Uniji, pod naslovom "Imamo li socijalnu politiku u Europi", predavanje je održao prof. Winfried Raske. Moram priznati da mi se naslov predavanja još na početku učinio glup, mislim ako oni nemaju socijalnu politiku, tko ima? Ali recimo da je naslov dan da bi nas "zaintrigirao". Uglavnom, predavanje nam je pojasnilo ili bolje rečeno objasnilo strukturu funkcioniranja Europske Unije. Dakle, bilo je riječi o svim tijelima unutar Europske Unije te o načinu donošenja odluka. Europa-Eldorado. U par crta je stvarno teško izreći bit socijalne politike u EU, ali recimo npr. to je sve ono o čemu se može samo sanjati. I koliko god se EU sada suočava sa teškim problemima nezaposlenosti u istočnom dijelu Njemačke, niskim natalitetom u Švedskoj, ili problemima zlostavljanja djece počevši od Belgije pa do svih ostalih EU-zemalja, moram naglasiti da je aparat socijalne politike toliko jak da se sigurnošću može tvrditi "da će svi problemi biti jednoga dana riješeni". Ali isto tako moramo se sjetiti da je Njemačka, a kasnije i Engleska temelj socijalne politike uopće, i to je "tradicija rješavanja problema", što nije slučaj sa zemljama Istočne Europe. Tu leži problem.

Popodne istoga dana smo imali slobodno, tako da sam to iskoristila i nagovorila Kerstin (studenticu kod koje sam živjela) da odemo na koncert. Mozartov Requiem, plakat sam uhvatila krajičkom oka u podzemnoj željeznici....sjajno.

Četvrtak je započeo novim pitanjem: "Imamo li u Europi socijalno pravo?" koje je postavio prof. Franc Judis, što reći? Da imaju. Ponovno potvrđan odgovor. Ovo predavanje se pomalo preklapalo sa predavanjem prof. W. Raskea, i zapravo jedina je razlika bila u tome što je prof. Judis, sve ranije rečeno, samo još malo produbio, što znači da se zaustavio kod svakog poglavlja o socijalnoj politici i naveo kako EU tretira svaki pojedinačno.

U popodnevnim satima posjetili smo Centar za nezaposlene i radno obrazovanje. To je privatna organizacija, koja se bavi pronalaženjem zaposlenja, edukacijom, preedukacijom, pomoći u snalaženju na poslu, te daje kratke tečajeve za usavršavanje.

Iako sam bila jako umorna otišla sam na koncert Irske folk-muzike, i bilo mi je sjajno. Nevjerojatno je kako se čovjek u takvim situacijama osjeća u srcu svijeta. I dok ljudi Irca skakuću svoje smiješne plesove oko mene ljudi pričaju na njemačkom, ja razmišljam na hrvatskom, a pričam na engleskom. U tom trenutku pomislila sam što zapravo znači živjeti u Europi bez granica.

U petak smo imali simulacijsku igru "Kako organizirati projekt samopomoći". Dakle, igra je bila odlična, podijelili smo se u četiri grupe i svaka je dobila svoju ulogu. Od četiri moguće uloge: politička stranka na vlasti, birokracija, siromašni emigranti i majke, moju grupu je zapala ona meni najbliža-siromašnih emigranata. Nisam emigrant, ali siromašna jesam, Dakle, u situaciji siromaštva, nezaposlenosti, diktature i mogućnosti da se u centru moga grada održi Olimpijada 2004., mi smo morali naći rješenje kako se izboriti za svoja prava. Bilo je vrlo interesantno, i moram naglasiti da smo od svih grupa bili najuspješniji. Ja sam se totalno uživila u ulogu (nije mi bilo ni teško), i našli smo soluciju za organiziranje naše grupe za samopomoć. Postavili smo zahtjeve vladajućoj stranci (ucijenili ih), i našli način za zapošljavanje. Uglavnom jedno jako dinamično jutro. Na kraju su drugi ostali na velikoj diskusiji, ali ja sam toliko energije izgubila smišljajući plan za izlazak iz krize, da sam ogladnila i "trbuhom za kruhom", se uputila u "Indian take-away food restaurant".

Vikend je bio slobodan i oni su nas odveli na balet u Deutsche Oper Berlin, sa kojim nisam baš bila oduševljena, jer sam vidjela i puno bolje na "Eurokazu" u Zagrebu.

U ponedjeljak 24. 06., kako je i bilo planirano, svi studenti učesnici ljetne škole u Berlinu, izlagali su na temu obrazovanja socijalnih radnika u svojoj zemlji, te o momentalnoj situaciji. Najpotresnije je bilo izlaganje Bogdana Vitora Voicua iz Rumunjske. U koncentriranom govoru koji je trajao 15 minuta, on je rekao uglavnom glavni dio problema Rumunjske danas. U Bukureštu danas je na ulici više od 3000 djece, istakao je Bogdan Voicu, jer nakon pada komunizma ukidali su se domovi za djecu kao "loši i neadekvatni", tako da je većina te djece danas na ulicama Bukurešta. Željeznički kolodvor u glavnom gradu, kaže on, je raj za pedofiliju koja dolazi u valovima sa Zapada. Jeste li znali da je homoseksualizam pojava koja se krivično goni u Rumunjskoj? Osim ovoga kao zanimljivo istakla bi i izlaganje o Rusiji, Sergeja Aleksandrowitscha Besowa, koji je govorio iskreno, i jasno je istakao da je najveći problem u obrazovanju socijalnih radnika u Rusiji danas, nepostojanje tradicije takve vrste obrazovanja, nedostatak literature te još neorganiziran fakultet.

U svom predavanju nastojala sam što iskrenije ocrtati situaciju u Hrvatskoj, pa sam tako istakla problem niskih osobnih dohodaka, umirovljenika, problem nezaposlenosti, maloljetničke delinkvencije, te problem ovisnosti, a kao poseban sam istakla i "postvijetnamski sindrom". Smatram da bez obzira na to što je ovo bilo okupljanje na europskom nivou, ja nisam išla Hrvatsku promicati turistički, već sam učestvovala na ljetnoj školi socijalnog rada, stoga, čemu reklama?

U popodnevnim satima smo posjetili socijalne radnike koji se bave "radom na ulici", sa "lokalnim bandama". Kao najbitnije, tamo su istakli da socijalnom radniku nije mjesto u uredu, već na terenu, s čime se uglavnom slažem. Ali isto tako smatram da netko mora postojati i u uredu, jer nije moguće u rad takve vrste uključiti sve one kojima je pomoć potrebna.

U utorak drugog tjedna nastavili smo sa izlaganjima o obrazovanju socijalnih radnika u još nekim zemljama Europe, a u popodnevnim satima smo posjetili "Udruženje za podupiranje intelektualnog rada mladeži". To je centar u koji dolaze mladi na radionice kazališta, slikanja, muzike i crtanja scenografije za kazalište. Ono što je najinteresantnije to je činjenica da svake godine ova udruga u odgovoru sa školom vodi radionice sedam dana, i djeca osnovnih škola mogu birati hoće li ići u radionice ili u školu. Uglavnom svi pohađaju radionice tih sedam dana u godini gdje se nastoji uz igru i zabavu pokrenuti kreativno mišljenje mladih.

U srijedu sam se naravno razbolila, i već kada sam se počela pitati kako to da sam toliko dugo izdržala zdrava dobila sam temperaturu, vjerojatno zato što sam iz vrelog Zagreba doputovala u prohladni Berlin (15°C) u ljetnoj garderobi.

Još uvijek bolesna u četvrtak sam popodne bila u posjeti "Anti-Rost" organizaciji, za samopomoć osoba visoke životne dobi. To nije ništa slično bilo kojem našem domu umirovljenika ili nekakvim socijalizacijskim grupama za starije osobe. To je mjesto gdje nitko ne dolazi "na kavu uz štrikanje ili kačkanje", već se tu prvenstveno radi i to po planu i programu koji je zacrtan na početku godine. Najimpresivniji poduhvat mi se učinio, pomoć obiteljima koje žive od socijalne pomoći prilikom kvarova u kući. Nezaposleni i osobe u mirovini (električari, vodoinstalateri i dr.) obilaze takve kuće i popravljaju za vrlo nisku naknadu (skoro volonterski). No to nije sve, oni su tu i za razgovor, pomoć i razumijevanje onih kojima je pomoć potrebna.

I posljednjeg "radnog dana" predavanje je održala gđa. Dagmar Roth Behrendt, članica Europskog Parlamenta koja je govorila o pitanjima okoliša, te socijalnim pitanjima u Europi. Čitavo predavanje, kao iznenađenje na kraju, me bacilo u depresiju, kada je gđa. Roth-Behrendt napomenula da će se granice Europske Unije uskoro morati zatvoriti za nove članice (kada broj dosegne 23-25) zbog, kako to ona kaže nemogućnosti djelovanja na tako velikom teritoriju. Osim toga ona je prognozirala da će 2005. (kada će se raspravljati o pitanju primanja novih članica za EU) prva najvjerojatnije biti primljena Poljska, pa tek onda sve ostale. Na moje pitanje, ne kada će Hrvatska biti primljena, već kada će se EU zauzeti i zainteresirati za nju, gđa. Roth-Behrendt je sa negodovanjem prorekla "crno nam se piše". Drugim riječima, sigurno ne još barem 30-50 godina, na što je moja replika uslijedila, da mi ne preostaje ništa drugo nego se pokušati udati za nekoga tko živi u zemlji članici EU...i svi se nasmijaše, misleći...šali se?!

Koliko je to važno? Onoliko koliko želite od života. I kada je Goethe napisao: "Moj prijatelju, sve su teorije sive, samo je zlatno drvo života uvijek zeleno." ja se nadam da je bio u pravu, i da je teorija gđe. Roth-Behrendt siva. Jer ako smo ljuti na aroganciju Europe, i nerješavanje naših problema dok ne dodu svjetski policajci zvani amerikanci i ne kažu: "...i bilo bi dosta..." mi imamo svako pravo. Ali isto tako i Europa ima svako pravo biti arogantna i nezainteresirana dovoljno. Sigurna sam, da bi i mi sa takvom socijalnom politikom i politikom u svakom pogledu bili isto tako arogantni, i imali bi sve razloge za to.

I ako vam itko ikada kaže: "Mi ne trebamo Europu...", nemojte mu vjerovati, jer Europa je nažalost, naša najveća (ili jedina) šansa.

Ovim putem zahvaljujem se na podršci i finansijskoj pomoći "Interagri d. d." Trg Bana Jelačića 7/3. Bez njihove pomoći ovaj put ne bih mogla ostvariti.

Vanda Butković